

Kaustunde-Gamborg Lokalhistoriske Arkiv 2015

Gartnerier

Arkivets adresse: Assensvej 179,
Åbningstid: Hver tirsdag kl. 19.00-21.30,
desuden 15/8-1/6 tirsdag kl. 14-17,
eller efter aftale

Hjemmeside: www.kau-gam.dk
ISSN: 1399-1620

Siden sidst.

Vores udstilling i 2014 med malerier af lokale malere har været godt besøgt. Ligeledes plancheudstillingen "1. Verdenskrig lokalt" til arkivernes dag.

Vi fik, takket være en donation, vore to største ønsker opfyldt, nemlig en rigtig branddør til boksen, og en ny gulvbelægning i køkkenet.

I 2015 kommer alle danske arkiver på internettet. Det betyder, at folk kan sidde hjemme og se vore fotos, og hvad vi har i vore samlinger. Dog er alt vores materiale endnu ikke registreret digitalt, men det kommer. Vi kan altså godt have noget, selv om man ikke kan se det på nettet.

Vi vil gerne have besøg og finde ting frem, man ønsker at se.

Ligeledes modtager vi gerne afleveringer: Fotos, dokumenter, udklip m.m. Smid ikke noget ud, som senere kan fortælle historie.

Den nye udstilling om gartnerier åbner søndag d. 15. marts.

Arkivets e-mail: arkiv@kau-gam.dk

Arkivets hjemmeside: www.kau-gam.dk

Kauslunde-Gamborg lokalhistoriske Arkivforening afholder ordinær generalforsamling onsdag d. 15. april kl. 19 i arkivet.

Arkivet har åbent hver tirsdag kl. 19-21.30 samt kl. 14-17 i perioden 15/8-1/6 eller efter aftale.

p.a.v.
Ester Nørrelykke

Medlemskontingent kan indbetales på:

Reg. nr. 0755 konto nr. 3224388089

Enkelt medlem: 40 kr. og par: 60 kr.

Husk at anføre navn og evt. adresse.

Ordbogen giver følgende forklaring på ordet ”gartneri”: *Gartneri er havebrug varetaget af faguddannede gartnere. Gartneri falder i flere hovedgrene: Anlægsgartner, blomstergartner, plantedrivning, planteskoledrift, frugtavl og grønsagsdyrkning.*

Det er altså meget bredt og omfatter både store handelsgartnerier, frugtavlere og grønsagsdyrkere, hvor indehaveren har en gartneruddannelse.

Der har været mange gartnerier i vores område, især i Skrillinge tæt ved Middelfart.

Vi har valgt at fortælle om nogle af de større, der har eksisteret inden for de sidste 100 år. Der er muligvis nogen, vi ikke har fået med her, men så håber vi, at man vil oplyse os om dem.

Gartneriet ved Gartnervej.

Gartneriet blev startet 1936/37 af Aksel Peter Jørgensen, som kom fra Røjle. Han købte 3½ td. land af Hollændergårdens jord og byggede huset Hollændervej 69.

Aksel P. Jørgensen havde lært gartnerfaget hos forældrene, der havde gartneri lige ved Roerslev kirke.

Der var to store opvarmede drivhuse på gartneriet, hvor der blev avlet tomater og salatgurker. På friland dyrkedes kål og alle slags grønsager. Varerne blev afsat på Middelfart torv, hvor til de blev transporteret med hest og vogn. Desuden leverede man til folk mod bestilling.

Ved krigens udbrud blev brændslet så dyrt, at produktionen ikke længere var rentabel.

Gartneriet blev afhændet til Viggo Jørgensen, der var Aksel P. Jørgensens bror. Han havde det nogle år, hvorefter det blev solgt til Havndrup fra Asperup. Gartneriet blev handlet flere gange, inden kommunen købte jorden, lod det udstykke og solgte grundene 1969-70.

P. Brochs Handelsgartneri, Hovedvejen 41-43.

Gartneriet på den nuværende adresse Hovedvejen 41-43 blev oprettet af Niels Peter Petersen. Han var født i 1874 i Ore, og kom til Skrillinge i 1908. Om han allerede da gik i gang med gartneriet vides ikke, men i folketællingen 1916 står han som gartner på Skrillinge mark. Han solgte i 1927 til Peter Broch og flyttede til Telefonvænget.

Peter Broch var født 1902 i Middelfart. Han blev uddannet på Erholm og senere i Fredericia og Assens. På gartneriet var der 5 drivhuse og hovedkulturerne var bl.a. cyklamen, hortensia, kartofler, blomkål, gulerødder og jordbær, som blev afsat gennem salgsforeningen i Odense.

I 1936 blev gartneriet solgt til Carl Christensen på Solvang og derefter drevet sammen med det.

Telefonvænget, Nytofte, 1949. Sylvester Jensen

Gartneriet ved Telefonvænget.

Den første gartner her ser ud til at være Niels Peter Petersen, som kom omkring 1927. Han havde da solgt sit gartneri på Skrillinge Mark (Hovedvejen 41-43). I 1937 overtog Hans Alfred Mortensen gartneriet ved Telefonvænget.

Der var adskillige drivhuse ved gartneriet. Villaen, bygget sidst i 1930'erne ligger der endnu og har adressen Telefonvænget 12.

Hans Alfred Mortensen døde 1979. Året efter solgte enken Dagny jorden til entreprenør Albert Nielsen. Jorden blev udstykket og parcellerne solgt i perioden 1980-1990.

Gartneriet på Skippervej senere Drejøvænget i Skrillinge

Tove Posselt fortæller:

“Min svigerfar Jens Peter Hansen var født 1884 i Themes Have, og svigermor Hansigne Christine kaldt Signe var født 1888 i Orte. De blev gift i 1906 og boede først i Nytofte, men i 1921 købte de et husmandssted på Skrillinge Mark af pensioneret skovfoged H. Hansen.

I starten havde de almindeligt landbrug med både jerseykøer, grise, høns og en hest, men min svigermor havde lyst til blomster- og grøntsagsdyrkning, så efterhånden begyndte de at plante marken til med grøntsager og opføre drivhuse. Det første lille drivhus blev kaldt nr. 1 - i nr. 2 blev det fælles fyr indsat - og dernæst blev 3 sammenbyggede drivhuse i en blok bygget. I drivhus nr.1 var der skiftevis blomster og meloner og i de andre tomater og agurker.

De havde en hestegang, der bl.a. blev brugt til at udvikle kraft til oppumpning af vand til husholdningen fra en brønd på gårdspladsen, mens vandet til planterne kom fra Russelbæk.

De dyrkede lidt af hvert - hvis det ene ikke gav udbytte, gjorde det andet nok! Deres stuehus var over 200 år gammelt, og den ene staldbygning blev brugt til sortering og pakning af tomater, den anden til opbevaring af frugt.

Jens Peter og Signe fik i alt 5 børn: Ellen, Osvald, Inger, Helga og 7 år efter hende Hans Peter f. 1928.

Jens Peter og Signe havde lige indtil 2. verdenskrig to medhjælpere og derefter én, for Jens Peter arbejdede de første mange år ved siden af gartneriet på Middelfart Kabelfabrik for at tjene til alle deres investeringer.

Datteren Helga blev gift med Viggo Ravndahl. De forpagtede først Abildgård i Skrillinge. Dernæst købte de ejendommen Smutvejen 4, hvor de dyrkede grøntsager og bær, som de solgte på torvet i Middelfart.

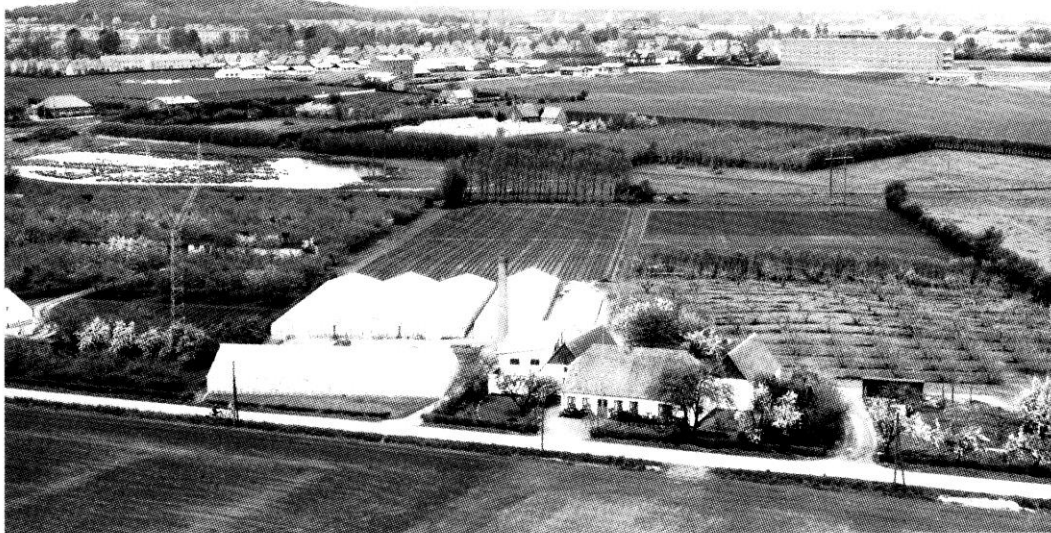
Hans Peter og jeg traf hinanden 4. maj 1945, og vi blev gift i marts 1951. Vi flyttede i november ind i et lille rødt hus, kaldt Stærekassen, nu Drejøvænget 62, der blev bygget på mine svigerforældres jord på en grund, vi fik i bryllupsgave. Vi arbejdede begge ved gartneriet og fik børnene: Per 1951, Klaus 1953, Jens 1955 og Lasse i 1958.

Min svigermor døde i 1956 efter flere års sygdom, og vi overtog ejendommen i 1959. Min svigerfar var da 75 år og nogenlunde frisk. Der blev skrevet en aftægtskontrakt: Han skulle bo gratis i stuehuset og spise med hver dag, passes under sygdom og have sit tøj vasket.

Indtil sin død i 1966 arbejdede han videre ved gartneriet med lettere arbejde og pasning af hesten samt kørte varer ud i sin gamle Ford 29.

Signe med meloner

Gartneriet på Drejøvænget 1962. Sylvest Jensen.

Da vi overtog stedet, var drivhusene dårlige, og det indgik i handlen, at svigerfar skulle sætte drivhus nr. 2 i stand. Alle 5 drivhuse blev efter krigen opvarmet ved hjælp af kulafharpning. Nr. 1 og blokken blev også repareret, og året efter byggede vi et sjette drivhus. Samme år købte vi 1 tønde land jord ved Østre Hougvej. Der plantede vi kål og senere jordbær, mens der på gårdens 7 tønder land blev plantet æbletræer. Imens træerne voksede op, havde vi også kål og jordbær imellem dem og foran et mindre stykke med løg.

I 1963 solgte vi jorden ved Østre Hougvej til Lynmurerne - mod at de byggede et nyt hus på 150 m² til os ved gården, mens svigerfar blev boende i det gamle stuehus. Vi byggede året efter et 500 m² stort drivhus og to garager, et værksted og et fyrrum med oliefyr og fik nedgravet en olietank til 25000 l. Olien kostede dengang kun 150 kr. for 1000 l.

Fyrrummet var dejlig lunt, så drengene og bedstefar rensede løg her, mens bedstefar fortalte historier om gamle dage!

Stuehuset ligger stadig ved det, der engang hed Skippergyden, senere Skippervej og nu Drejøvænget, og det er meget flot istandsat. Det har nu nummer 66.

Hverdagen på gartneriet i 60'erne: Mandag, onsdag, fredag og lørdag fra marts til november plukkede H.P. og jeg tomater fra kl. 4 om morgenen, så de kunne køres

til GASA i Odense senest kl. 9 – imens drengene selv måtte sørge for at komme i skole.

I jordbærsæsonen kom der hver dag både om morgenen og fra kl. 16 en del koner og plukkede jordbær, som blev vejet af i bakker og anbragt i kasser, så de var parate til at blive kørt til GASA i Odense og solgt der eller transporteret med tog videre til Tyskland.

Det var hårdt både at passe sine børn, svigerfar og være medhjælpende hustru, som tog sig af regnskab, plukning og hjemmesalg, men det gik.

Familien tog navnet Posselt i 1969, fordi min morfar, Nicolaj Heinrich Posselt, var ked af, hvis navnet ikke blev ført videre. Drengene var med på det!

Nogle år efter at det store, dyre drivhus var bygget og frugttræerne plantet, blev Lillebæltshallen opført, og der blev behov for idrætsanlæg, så Kauslunde - Gamborg Kommune var interesseret i at købe vores ejendom. En aftale blev indgået, men underkendt af samarbejdsudvalget, da vi kom ind under Middelfart kommune i 1970. Men i 1972, lige før frugttræerne skulle til at give udbytte, ville kommunen ekspropriere vores jord. Vi nåede dog at indgå en handel i 11. time. Middelfart kommune købte hele ejendommen undtagen vores gule hus - nu Drejøvænget 64, som vi blev boende i indtil 1981.”

Tove, der er født i 1928 i Otterup, blev efter realeksamen udlært hos et advokatfirma i Middelfart.

H.P. fik præliminæreksamen fra Nr. Aaby Realskole i 1944. Han var så hjemme et år og arbejdede ved gartneriet, men det hadede han på det tidspunkt, så han blev elev i Sparekassen. Det kunne han godt lide, men sagde op efter et par år, da han ikke syntes, han lærte nok!

Hans Peter tog derefter hjem og hjalp de dengang svækkede og syge forældre og kom på gartnerskole i 1947 i Vilvorte i Charlottenlund.

I årene efter 1972 så Tove og H.P. på flere gartnerier, men grundet oliekrisen blev det ved tanken.

H.P. arbejdede som gartner på Hindsgavl i nogle år. Senere blev han gartner på Statshospitalet, indtil han gik på efterløn i 1988 som 60-årig. Tove fik i 1973 igen arbejde hos sagfører Larsen, Middelfart.

I 1981 købte de et husmandssted i Ronæsskov med en gammel frugtplantage og omlagde driften til juletræer.

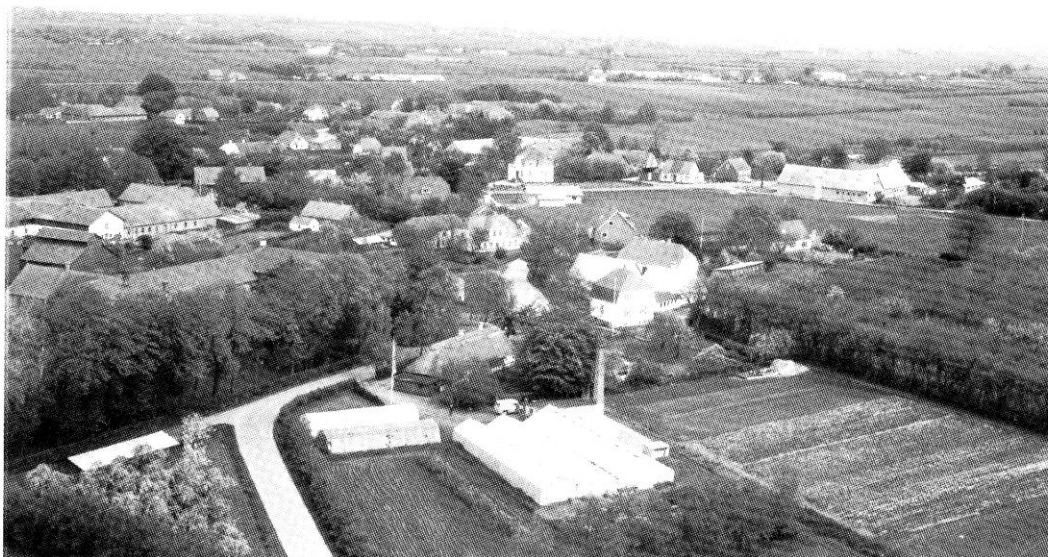
Hans Peter døde i 2011 efter mange års sygdom. Tove Posselt, som nu er 86 år, bor stadig på Ronæsskovvej.

Kålsbjergvej 15.

Erik Martin Godskesen var født i 1912, søn af skræddermester Hans Peter Godskesen i Middelfart. Han blev udlært som gartner i Stegsted og var måske også en tid hos gartner Kromann i Erritsø. I 1933 rejste han til Island for at arbejde. Her var der mange gartnerier på grund af den billige varme. På Island mødte han Svava Otto, som rejste med til Danmark. De blev gift i 1936 og købte husmandsstedet Kålsbjergvej 15. Efter overtagelsen blev hele ejendommen, en smuk gammel bindingsværksbygning med stråtag, renoveret og omdannet til beboelse.

I starten var det frilandsgartneri med blomster til afskæring, grønsager og jordbær. Der blev plantet frugtplantage og bygget drivhus med fyrrum. I drivhuset dyrkedes især agurker og tomater. Den gang måtte man smage på alle agurker for at sikre, at de bitre blev sorteret fra inden salg.

Efterhånden kom der flere drivhuse til, og produktionen omlagdes til grønne pottplanter. Omsætningen var god og økonomien fornuftig. Som medhjælper havde de en ung mand eller lærling boende. Senere klarede de sig med naboers arbejdskraft.

Kålsbjergvej 15, Skryllinge 1962. Sylvest Jensen.

I sidste halvdel af 60'erne stod det klart, at der skulle investeres og udvides. Erik Godskesen havde gerne set sin to sønner gå ind i driften, men det var ikke sådan, de så deres fremtid. Erik og Svava sandede, at det var for sent for dem at gøre store investeringer. Da opvarmning af drivhusene blev for kostbar i midten af 70'erne, slukkede fyret. De fortsatte med at dyrke snitteblomster og tomater om sommeren. Ved siden af tog Erik arbejde hos smeden og karetmageren. I 1979 gik Erik på pension og gartneriet lukkedes gradvis ned.

Gartneriet, Kauslundevej 74, Kauslunde

Handelsgartner Herluf Lund, der var uddannet frilandsgartner, købte i december 1924 en lille 3-længet bindingsværksejendom i Kauslunde med henblik på at drive gartneri. Han kom fra Hylke sogn ved Skanderborg og var i januar 1925 blevet gift med Helene Kjær, også fra Hylke sogn.

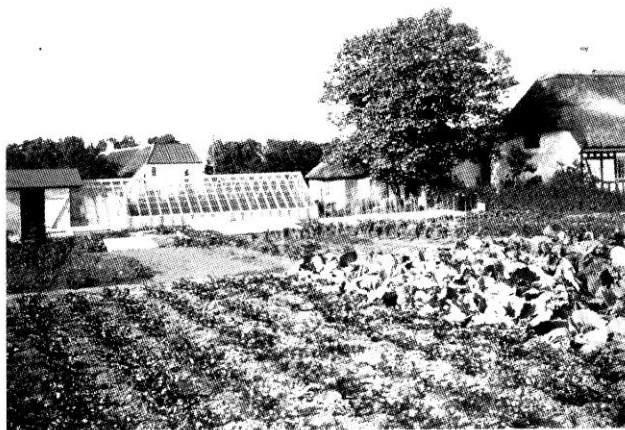
Ejendommen havde tidligere tilhørt slagter Anton Andersen, der overtog den i 1919 og indrettede slagterforretning med udsalg mod vejen. Han havde dog i 1924 solgt til frugthandler L. P. Kristensen, der så videresolgte til Herluf Lund

Med ejendommen fulgte udover forskelligt fast inventar, 3 køer, 4 svin, en tærskemaskine, en rensemaskine, en fjedervogn samt andet landbrugstilbehør. Jordstykket var på 16.300 m² (ca. 3 tdl.) og strakte sig fra Kauslundevej 68 til og med Kauslundevej 82. Købspris 19.500,- kr.

Jorden havde tidligere været drevet som landbrug, men blev hurtigt omlagt til frilandsgartneri. Der blev bygget et lille drivhus på 32 m², samt et skur med en kedel, hvorfra drivhuset kunne opvarmes, og der blev indrettet grøntbutik mod vejen med salg af egen avl.

Det nuværende hus på Kauslundevej 74 blev opført i 1930, og familien Lund flyttede dertil. Murerfirmaet Brdr. Larsen forestod byggeriet sammen med snedker Peter Jørgen Petersen (kaldt Pe'Jørn Snedker), begge fra Kauslunde.

Den gamle bindingsværksejendom kunne nu bruges til lager og opbevaring af redskaber samt til opfodning af familiens gris indtil det i 1935 blev revet ned.

Det nyetablerede gartneri med drivhus og kedelskur 1925 – th. bindingsværkshuset, i baggrunden Kauslundevej 68.

Gartneriet udvidedes efterhånden til 5 drivhuse og 45 mistbænke, mens ½ ha. blev udlagt til frugtavl med jordbær, bærbuske, og frugttræer. Gartneriet beskæftigede udover gartneren 1 - 2 elever samt 1 ekstra mand i sæsonen.

I perioden fra 1935 til 1945 frasolgtes 3 byggegrunde. Først til dyrlæge Johs. Møller, Kauslundevej 70, siden til Alfred Hansen, Kauslundevej 80 og Paula Nilsson, Kauslundevej 82.